

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์
โครงการวิจัยกระบวนการพัฒนาเด็กและเยาวชนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง ยุกระดับความสัมพันธภาพใน
ครอบครัว และชุมชน จังหวัดนครปฐม

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
THE THAILAND RESEARCH FUND

โดย

นพ.ดร.คงเดช ลีโทขวลิต นายปิยะ พวงสำลี และคณะทำงาน
มกราคม 2553

บทคัดย่อ

รหัสโครงการ : PDG5240023

ชื่อโครงการ : โครงการวิจัยกระบวนการพัฒนาเด็กและเยาวชนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง กระบวนการ
ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว และชุมชน จังหวัดนครปฐม

ชื่อนักวิจัย : นพ.ดร.คงเดช ลีโทสวัสดิ์, นายปิยะ พวงสำลี และคณะทำงาน
สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครปฐม และสำนักงานสภาคีความร่วมมือ ภาคประชาชน
จังหวัดนครปฐม

e-mail : piya_150@hotmail.com

ระยะเวลาดำเนินโครงการ : ตุลาคม – ธันวาคม 2552

โครงการวิจัยกระบวนการพัฒนาเด็ก และเยาวชนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งระดับความสัมพันธ์ภายในครอบครัว และชุมชน จังหวัดนครปฐม จากการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้ Issue Book และแบบสอบถามตัวเลือกเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยการตั้งโจทย์ และคำถามถึงประเด็นห่วงใย และข้อกังวล ตลอดจนแนวทางการแก้ไข ที่มีความต้องการของกลุ่มเป้าหมายต่อกระบวนการพัฒนาพบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นโดยหลักและเป็นภาพรวมของสังคม เกิดจากปัญหาความยากจน การมีหนี้สิน การประกอบอาชีพ ซึ่งส่งผลกระทบต่อปัญหาของครอบครัว ชุมชน และสังคม ทำให้เกิดวิกฤตการณ์และแวล้อมต่างๆ โดยเฉพาะปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา และส่งผลกระทบต่อปัญหาต่างๆ ทางสังคม และผลกระทบที่เกิดขึ้นคือ เด็กและเยาวชน ที่ถือว่าเป็นกลุ่มเสี่ยงต่อสังคมซึ่งเป็นอนาคตของชาติเป็นอย่างยิ่ง จากผลการรวบรวมและสังเคราะห์ข้อมูลในภาพรวม ซึ่งเป็นประเด็นปัญหา และนำห่วงใยเป็นอย่างยิ่ง คือ เด็กและเยาวชน ดิตยาเสพติด ดิตเพื่อน ดิตเกมส์ อินเทอร์เน็ต หนีเที่ยวแหล่งอโคจร มั่วสุม ไม่สนใจการเรียน การท่องเที่ยวอันควร ซึ่งมีอายุระหว่าง 12 – 24 ปี (ตั้งแต่ประถม – มัธยมและอุดมศึกษา) ต้องเร่งหาแนวทางการพัฒนาและแก้ปัญหาอย่างเร่งด่วน ซึ่งมีประเด็นข้อห่วงใย และนำกังวลเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งผลการวิจัยพบว่า มี 4 ประเด็นที่น่าเป็นห่วง ได้แก่ ประเด็นยาเสพติด,เกมส์และอบายมุข (จากร้านเกมส์และสถานบันเทิง) เป็นอันดับแรก มีอัตราสูงถึงร้อยละ 25.71 ของการเลือก 1 คำตอบของข้อมูล ที่คิดว่าเป็นทางออกในการแก้ปัญหา จากจำนวน 245 คน ใน 7 ตำบล ซึ่งทำให้ทราบถึงข้อมูลเบื้องต้นว่า ในจังหวัดนครปฐม มีร้านอินเทอร์เน็ต ร้านเกมส์ และสถานแหล่งบันเทิง มากมาย ซึ่งเป็นปัจจัยน่าสง่าให้เด็กและเยาวชน มีสถานที่นัดพบ และมั่วสุมได้ง่าย ซึ่งเด็กและเยาวชนคิดว่าเป็นทางออกในการแก้ปัญหาในเรื่องของขาดความอบอุ่น การไม่มีเวลาของครอบครัว ซึ่งมีความสัมพันธ์กับประเด็นความยากจน และหนี้สิน เป็นอันดับที่ 2 มีอัตราร้อยละ 22.45 ซึ่งเกิดจากการประกอบอาชีพ และหนี้สินนอกระบบที่เกิดจากรายได้ ไม่พอกับรายจ่าย ทำให้ทุกครอบครัวต้องเร่งประกอบอาชีพ ทำให้ไม่มีเวลาอยู่กับครอบครัว ซึ่งเป็น

ปัญหาทำให้ครอบครัวขาดความอบอุ่น ความรัก และความเข้าใจร่วมกัน ของคนในครอบครัว อีกทั้งยังมีมิติที่เชื่อมโยงในเรื่องประเด็นครอบครัวสัมพันธ์ และชุมชน เป็นอันดับที่ 3 มีอัตราร้อยละ 20.41 ซึ่งเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ครอบครัวขาดความเข้าใจร่วมกัน ชุมชนไม่เกื้อกูล แบ่งปัน ซึ่งกันและกัน อันเนื่องจากการประกอบอาชีพ การไม่มีเวลาให้กับครอบครัว และการไม่เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน เพราะต่างต้องรีบเร่งไปประกอบอาชีพ เพื่อเสริมรายได้ให้เพียงพอกับค่าใช้จ่าย เป็นสาเหตุทำให้เกิดช่องว่างระหว่างคนในครอบครัว และไม่เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน และประเด็นสุดท้ายเป็นเรื่องของการศึกษา เป็นอันดับที่ 4 มีอัตราร้อยละ 17.95 เพราะโรงเรียน และสถาบันการศึกษา เป็นสังคมที่จะต้องสร้างและเสริมหนุนให้เด็กและเยาวชน เป็นเด็กดี เก่ง มีคุณธรรม และเป็นกำลังที่สำคัญของชาติ ซึ่งในกระบวนการทำ focus group ในแต่ละประเด็นปัญหาของกลุ่มบุคคลเป้าหมาย จะเห็นได้ว่า ปัจจุบัน เด็กมีค่านิยม ที่ผิดๆ ไม่สนใจการเรียน และหนีเรียน ไม่เคารพเชื่อฟัง ครูบาอาจารย์ ก้าวร้าว ควรต้องเร่งหามาตรการในการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ และพัฒนาหลักสูตรโดยมีหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีทักษะในการเรียนรู้ในการดำเนินและใช้ชีวิตร่วมในสังคมชุมชนได้อย่างมีคุณภาพ และประสานความร่วมมือกับหน่วยงานร่วมทั้งภาครัฐ เอกชน แกนนำ ผู้ปกครอง ปราชญ์ และผู้รู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เข้าร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนรู้นอกห้องเรียนและปลูกฝังจิตสำนึก ทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม และหน้าที่ ศีลธรรม เพื่อให้เด็กและเยาวชน ได้ตระหนักรู้ และเท่าทันในสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม อย่างรวดเร็ว

ซึ่งกระบวนการแก้ปัญหา เป็นทางออก ควรมีการเพิ่มมาตรการที่เข้มข้นในกระบวนการพัฒนา โดยเชื่อมภาคีหน่วยงาน ทั้งภาครัฐ เอกชน นักวิชาการ และแกนนำ มาช่วยกันปฏิรูปกระบวนการให้นำไปสู่กระบวนการวิจัยและพัฒนา และตอบโจทย์ปัญหาที่ต้องการทางออกที่มีกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง โดยมีกระบวนการเสริมหนุน

1. การจัดอบรมพัฒนาศักยภาพและให้ความรู้ในเรื่องต่างๆ เช่น การอบรมและการณรงค์ ในเรื่องการสำนักรักท้องถิ่น วัฒนธรรม ประเพณี รากเหง้า และการสร้างเสริมสุขภาวะองค์กรรวม
2. มาตรการในการป้องกัน และเฝ้าระวังภัยยาเสพติด ตลอดจนการบังคับใช้กฎหมาย และบทลงโทษอย่างหนัก โดยการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานหลัก และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
3. การบังคับใช้กฎหมายในผู้ประกอบการร้านเกมส์ และสถานบันเทิง ควรมีการปรับปรุงแก้ไขระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการมาตรการควบคุมสถานบริการ ชัดเจน และเจาะจง และเข้าใจง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ การนำกฎหมายไปปฏิบัติต่อสถานบริการด้วยความเสมอภาคและเป็นธรรม อีกทั้งควรเพิ่มโทษให้หนัก และรุนแรงยิ่งขึ้น ในการปฏิบัติตามนโยบายจัดระเบียบสังคม ให้บรรลุตามเป้าหมายจะต้องมีการบูรณาการและประสานความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

4. การสร้างเสริมกิจกรรมค่ายเยาวชน และครอบครัว ในเชิงการปฏิสัมพันธ์ร่วมกันของทุกภาคส่วน เป็นกิจกรรมสร้างเสริมการพัฒนากระบวนการในชุมชน
5. การจัดเวทีสาธารณะ และการจัดตลาดนัดความรู้ นิทรรศการ กิจกรรมดนตรีสร้างสรรค์ การเล่นเกม และการรณรงค์ในเรื่องและประเด็นต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อกลุ่มเสี่ยง ชุมชน และสังคมโดยรวม

จากการวิจัย พบว่าแนวทางการแก้ปัญหา นั้น ต้องกำหนดหัวข้อการพัฒนาและวิจัยเชิงลึกใน และมิติของความเชื่อมโยง และการประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน และทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง ในการสร้างเครื่องมือ และกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีเป้าหมาย มิใช่แค่การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า และคิดแยกส่วน แต่หากสร้างกระบวนการพัฒนาร่วมกันโดยยึดองค์รวมของสังคมเป็นตัวตั้งต่อกระบวนการพัฒนา ก็จะสามารถนำไปสู่การแก้ปัญหาได้อย่างเป็นรูปธรรม ถึงแม้จะต้องใช้ระยะเวลานาน แต่มีกระบวนการอย่างค่อยเป็นค่อยไป เกื้อกูลกันซึ่งกันและกัน ก็จะนำไปสู่การพัฒนาและตอบโจทย์การอยู่ร่วมกันของสังคมอย่างมีความสุข เป็นสังคมพอเพียงและยุติธรรม โดยยึดหลักสังคมธรรมาภิบาล

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ

บทที่ 1 : บทนำ

- หลักการและเหตุผล 1 - 2
- วัตถุประสงค์ 3
- ผลลัพธ์ของโครงการ 5

บทที่ 2 : แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

- ความหมายของครอบครัว 6 - 8
- แนวคิดเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคม 9 - 10
- กรอบแนวคิดการวิจัย 11

บทที่ 3 ; แนวทางการดำเนินการวิจัย 12

บทที่ 4 : ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

- ปัญหาและสาเหตุ และทางออกของเด็กและเยาวชน 13 - 16
- ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและแนวทางการจัดการ 17 - 20

บทที่ 5 : ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะ

- สรุปผลภาพรวม 21 - 23
- ข้อเสนอแนะ 24 - 25

บทที่ 1 บทนำ

หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันสังคมไทยเป็นสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เกิดปัญหาทับซ้อนต่างๆ เกิดขึ้นอย่างมากมาย จนกลายเป็นปัญหาของสังคมในหลายๆด้าน มีความจำเป็นอย่าง ตลอดจนความไม่สงบนิ่งของกระแสเทคโนโลยีในปัจจุบัน ที่มีการพัฒนาอย่างไม่หยุดหย่อน การเติบโตทางเศรษฐกิจ เติบโตพัฒนาแต่วัตถุ ได้ส่งผลกระทบต่ออย่างยิ่งยวด ความเจริญทางวัตถุสวนทางกับความเจริญทางด้านจิตใจ นำพาให้เกิดมิติของปัญหาตามมาอย่างไม่หยุดนิ่ง สภาพของจิตใจถดถอยลงไป กระแสของสื่อชั่วๆ(บางประเภท) กระแสวัตถุนิยม บริโภคนิยม กระแสแฟชั่น ลัทธิการเลียนแบบ(เอาอย่างกัน)ทั้งหลายเหล่านี้ เป็นผลพวงมาจากสังคมที่วิกฤต การเพิกเฉยจากผู้คนในสังคม การขาดความรับผิดชอบของคนในสังคม การมุ่งเน้นในด้านการพัฒนาวัตถุมากกว่าการพัฒนาทางด้านจิตใจ จะเห็นได้จากเมกะโปรเจกต์ทั้งหลายที่กำลังจะเกิดขึ้น ซึ่งการเติบโตของวัตถุเหล่านี้เป็นสัญญาณมรณะ ที่เข้ามาทำลายระบบสังคมแห่งความเอื้ออาทร สังคมศิลปวัฒนธรรม สังคมแห่งคุณงามความดีของไทยจนหมดสิ้นไป

จังหวัดนครปฐม เป็นสังคมเมืองกึ่งชุมชน มีระบบเศรษฐกิจที่ก้าวหน้า ทั้งภาคการเกษตรและอุตสาหกรรม ที่สำคัญเป็นเมืองประวัติศาสตร์ เมืองพุทธที่มี วัฒนธรรมประเพณีที่เก่าแก่และยังไปก่นั่น สถาบันการศึกษา เป็นที่ยอมรับ และมีชื่อเสียงในการเรียนการสอน มีการคมนาคมสะดวก และอยู่ใกล้กรุงเทพฯ ซึ่งเป็นจุดยุทธศาสตร์ในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง การศึกษา ทำให้มีการเจริญเติบโตของเมืองอย่างรวดเร็ว และที่สำคัญแหล่งอโศกมามีมากขึ้น ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้มีวัฒนธรรมการลอกเลียนแบบ และเอาตามอย่างมากขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อกลุ่มเสี่ยงในทุกด้าน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน ที่มีอายุ ตั้งแต่ 5-18 ปี ซึ่งควรต้องเร่งหาแนวทางและกระบวนการพัฒนาเด็กและเยาวชน เพื่อสร้างภูมิป้องกัน และเสริมหนุนกระบวนการเรียนรู้ให้เยาวชนได้มีหลักคิด และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เชิงสร้างสรรค์ และมีความเข้มแข็ง

โครงการ วิจัยกระบวนการพัฒนาเด็กและเยาวชน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง ยกระดับความสัมพันธภาพในครอบครัว และชุมชน จังหวัดนครปฐม มีเป้าหมายที่แก้ไขปัญหาที่ตรงจุดเริ่มต้น คือ “เด็กและเยาวชน” โดยการหาแนวทางการประสานงานร่วมกับภาคีหน่วยงาน เป็นการเชื่อมประสานเครือข่าย “บวร” บ้าน (ชุมชน) วัด (เครือข่ายพระสงฆ์) และโรงเรียน (เครือข่ายครู) มาเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนโครงการร่วมกับ เครือข่ายเด็กและเยาวชน

เครือข่ายบ้าน(สมาชิกในครัวเรือน/ผู้ปกครอง/เครือข่ายชุมชน/ท้องถิ่น (ชุมชน) วัด (พระสงฆ์/สำนักพุทธ) และสถาบันการศึกษา (ครู/นักวิชาการ) เป็นภาคีที่สำคัญในการเสริมหนุน

กระบวนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนา ควบคุม ดูแล อบรมสั่งสอน การเฝ้าระวัง เป็นหูเป็นตา และที่สำคัญการสร้างการมีส่วนร่วมของสมาชิกภายในครอบครัว และชุมชน ให้เกิดความตระหนัก

และภาคีหน่วยงานสำคัญ ได้แก่ หน่วยงาน และท้องถิ่น เช่น อบต. อบจ. เทศบาล พมจ. สพฐ.เขต 1 และ เขต 2 และสาธารณสุขจังหวัด ซึ่งเหล่านี้ถือว่าเป็นหน่วยงานหลัก ที่จะเอื้ออำนวยในการสนับสนุนทั้งเชิงเนื้อหา วิชาการและงบประมาณ หนุนเสริมกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดกระบวนการพัฒนาที่ยั่งยืนได้ในอนาคต หากทุกฝ่ายมีการประสานความร่วมมือเชิงบูรณาการ และมีเป้าหมายร่วมกัน โดยเห็นกับประโยชน์อนาคตของชาติเป็นสำคัญ

ฉะนั้นช่องว่างที่เกิดขึ้นเป็นเพราะมีการทุ่มเทไปในเรื่องของเศรษฐกิจครัวเรือน เพราะต้องให้เวลากับการทำมาหากิน สภาพกดดันทางหนี้สิน และเกิดเป็นปัญหาทางสังคมรอบด้าน จึงจำเป็นต้องช่วยกันฟื้นฟู และถักทอความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว และ ชุมชน และสถานศึกษา เพื่อฟื้นคืนความสัมพันธ์ให้กับผู้คนในตำบล โดยการทำกิจกรรมร่วมกันของทุกฝ่าย เพื่อส่งผลต่อความสัมพันธ์ของผู้คนในตำบลและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

ประเด็นที่เป็นจุดแข็ง ซึ่งมีทุนเดิม

1. เป็นจังหวัดที่มีศักยภาพในเรื่องของสถาบันการศึกษา ซึ่งมีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 2 เขต และมีโรงเรียนที่มีความพร้อม และผ่านกระบวนการพัฒนาภายใต้โครงการศูนย์คุณธรรมในระดับหนึ่ง
2. เป็นจังหวัดเป็นเมืองประวัติศาสตร์ทั้งด้านโบราณคดี วัฒนธรรม และเป็นเมืองพุทธ
3. มีเป้าหมายที่ชัดเจนในการต่อยอดเพื่อการพัฒนาและยกระดับองค์ความรู้เพื่อนำสู่โรงเรียนต้นแบบในระดับอำเภอ
4. มีความพร้อมด้านบุคลากร อาจารย์ ครูที่เลี้ยง และมีศักยภาพในการสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงาน และภาคีต่างๆ ได้ทั้งระดับจังหวัด และท้องถิ่น

จุดอ่อน ที่ต้องหาปัจจัยหนุนเสริมกระบวนการพัฒนา

1. ขาดระบบการติดตามและประเมินผลที่ดี ทำให้คุณภาพงานยังไม่ได้ตามเป้าหมาย
2. ยังไม่สามารถพัฒนาให้เป็นโรงเรียนต้นแบบที่เข้มแข็ง และเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน
3. ยังไม่สามารถสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นหลักสูตรท้องถิ่น บรรจุเป็นแผนภายในสถานศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรม
4. ขาดเวทีการบูรณาการร่วมกับภาคีหน่วยงานที่ต่อเนื่อง และไม่มีการสรุปถอดบทเรียนที่ชัดเจน และไม่มีการประชุมประจำเดือน เพื่อติดตามความก้าวหน้า
5. ขาดเครื่องมือที่เป็นปัจจัยนำส่งต่อกระบวนการพัฒนาในการเสริมหนุนกระบวนการอย่างมีส่วนร่วม และไม่ได้ศึกษาสภาพปัญหา และสาเหตุที่แท้จริง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหา สาเหตุ แนวทาง และรูปแบบในการที่จะเสริมหนุน และสร้างความเข้มแข็งให้เด็กและเยาวชน และการสร้างความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวและชุมชน โดยการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนอย่างมีกระบวนการมีส่วนร่วม
2. เพื่อการประสานความร่วมมือ การเชื่อมความสัมพันธ์กับภาคีหน่วยงาน และการบูรณาการอย่างกระบวนการมีส่วนร่วม ในการสร้างเสริมความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชน

ขอบเขตการศึกษา

กลุ่มเป้าหมายโรงเรียนต่างๆ ในแต่ละตำบล นำร่อง (โรงเรียนประถมศึกษา/และมัธยมศึกษา)

ก. ตัวแทนเครือข่ายเด็กและเยาวชน โรงเรียนประถม และมัธยม 7 อำเภอ

1. ตำบลสวนป่าน	อำเภอเมือง
2. ตำบลมาบแค	อำเภอเมือง
3. ตำบลคอนเสาเกียด	อำเภอเมือง
4. ตำบลคอนพุทรา	อำเภอดอนตูม
5. เทศบาลตำบลสามง่าม	อำเภอดอนตูม
6. ตำบลบางช้าง	อำเภอสามพราน
7. ตำบลหินมูล	อำเภอบางเลน

ข. กลุ่มเป้าหมายผู้เข้าร่วม (ภาคี และหน่วยงาน) ประชุมสัมมนา เพื่อทำความเข้าใจ

1. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครปฐม
2. สำนักงานพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดนครปฐม
3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต1 และ เขต 2
4. สำนักพุทธ/สภาวัฒนธรรม
5. ผู้อำนวยการโรงเรียนชั้นประถม และมัธยม
6. ผู้อำนวยการ สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา
7. นักวิชาการ ปราชญ์ และผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ
8. สมาคมผู้ประกอบการ และแกนนำชุมชน
9. เครือข่ายเด็กและเยาวชน จังหวัดนครปฐม
10. อปท. (อบต./อบจ.) กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
11. หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ฯลฯ

แนวทางดำเนินการ

1. แผนงานการขับเคลื่อน

- การจัดประชุมภาคีหน่วยงาน เพื่อทำความเข้าใจ และระดมความคิดเห็น
แนวทางการพัฒนา
- การออกแบบการสำรวจ/สัมภาษณ์ สภาพปัญหา สาเหตุ และความต้องการในการแก้ปัญหาของทุกฝ่าย
- การสร้างเครื่องมือในการพัฒนาประเด็นเด็กและเยาวชน แบบมีส่วนร่วม
- การติดตามประเมินผล และสรุป ทำเวทีประชาพิจารณ์ร่วมกับหน่วยงาน
ภาคี เพื่อหาแนวทางการพัฒนาให้เป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กและ
เยาวชน ให้เป็นวาระจังหวัดในเรื่องเด็กและเยาวชน

1.การจัดเวทีเพื่อทำความเข้าใจเป้าหมายของโครงการ และควหาข้อมูลเชิงลึก โดยการ
สำรวจ สภาพปัญหา สาเหตุ และปัจจัยต่างๆ ที่จะมาสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้าง
ความเข้มแข็ง เป็นเวทีระดับจังหวัด

ก. การออกแบบวิจัย การสัมภาษณ์ และสำรวจ ความคิดเห็นความต้องการแนวทางการ
พัฒนา และปัจจัยนำส่ง

ข. การทำเวทีกลุ่มย่อย (focus group) แกนนำชุมชน ผู้ปกครอง เครือข่ายเด็กและเยาวชน
เครือข่ายผู้ปกครอง ครู อาจารย์ พระ ฯลฯ เป็นต้น

2. การจัดเวทีสรุปผลการวิเคราะห์/สังเคราะห์ ข้อมูล สภาพปัญหา สาเหตุ ของทุกภาวะ
เพื่อการทำข้อมูลเชิงลึก โดยการค้นหาปัจจัย เครื่องมือในการพัฒนา ให้ตรงตามความต้องการด้าน
การพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้าง และสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็กและเยาวชน โดย
กระบวนการมีส่วนร่วมกับหน่วยงานและภาคี

2.1. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านเครือข่ายต้นแบบ เช่น สภาพเด็กและเยาวชน เป็นการพัฒนา
ต้นแบบนำร่องเพื่อเสริมกระบวนการและการจัดการที่เข้มแข็ง และการขยายผล

2.2. เวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ work shop (นักวิชาการ/ปราชญ์/วิทยากร/หน่วยงาน ฯลฯ)
เพื่อเสริมหนุนองค์ความรู้เพื่อหาแนวทางการพัฒนาต้นแบบ เพื่อยกระดับองค์ความรู้ในการ
พัฒนาและสามารถนำความรู้นั้นไปปรับประยุกต์ใช้ได้จริงในการดำเนินงานและการขยายผล

3. การสรุปและข้อเสนอ แนวทางการพัฒนาเพื่อสร้างเสริมความเข้มแข็งของเด็กและเยาวชน จังหวัดนครปฐม ในการแลกเปลี่ยน และสื่อสาร โดยประสานความร่วมมือกับภาคี หน่วยงาน เพื่อร่วมระดมความคิดเห็น และสรุปแนวทางการพัฒนาในอนาคตร่วมกันอย่างมีเป้าหมาย

ผลลัพธ์ของโครงการวิจัยเพื่อการพัฒนาเครื่องมือ

1. ได้แนวทางการพัฒนา และจังหวัดก้าว เพื่อหายุทธศาสตร์แผนงานการศึกษาความสัมพันธ์ที่นำไปสู่การวิจัยเชิงปฏิบัติการ ในการสร้างแนวทางเสริมหนุนกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของคนในจังหวัดนครปฐม
2. การเชื่อมความสัมพันธ์กับหน่วยงาน และนักวิชาการ เพื่อค้นหาแนวทางการพัฒนาให้เกิดรูปธรรม และสามารถพัฒนาให้เป็นหลักสูตรในทุกระดับ
3. ได้โรงเรียนต้นแบบในการพัฒนาเด็กและเยาวชน แบบกระบวนการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น ครู ผู้ปกครอง และหน่วยงาน เชิงบูรณาการ

บทที่ 2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1.1 ความหมายของครอบครัว

ครอบครัว หมายถึง องค์กรที่มีขนาดเล็กที่สุดในสังคม ประกอบด้วยบุคคลที่มีความสัมพันธ์กันทางสายโลหิตหรือทางกฎหมาย โดยการสมรสหรือการรับรองบุตรเป็นบุตรบุญธรรม ซึ่งได้แก่ พ่อ แม่ บุตรและญาติพี่น้อง (สารทิ พลศักดิ์. มปป.)

ครอบครัว หมายถึง กลุ่มคนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปมาเกี่ยวพันกัน โดยการแต่งงาน และสืบสายโลหิต ได้แก่ พ่อ แม่ ลูก อาจจะมีบุคคลอื่น ที่เป็นญาติหรือมิใช่ญาติอาศัยอยู่ด้วยกัน แต่ละคนถือว่าเป็นสมาชิกของครอบครัว ทุกคนมีความสำคัญในอันที่จะสร้างให้ครอบครัวมีความสุข หรือความทุกข์ เพราะการอยู่ร่วมกันย่อมมีการประพุดติปฏิบัติต่อกัน การที่ปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องเหมาะสมเพื่อครอบครัวที่ สมบูรณ์ สมาชิกในครอบครัวจำเป็นต้องเรียนรู้ถึง บทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบของตนและของผู้อื่น (หน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว: Online)

ครอบครัวเป็นสถาบันที่เล็ก และสำคัญที่สุดที่ทำหน้าที่ 1)หล่อหลอมความเป็นมนุษย์ ด้วยการอบรมเลี้ยงดู ชดเชยอบรมให้มีการเรียนรู้ มีพัฒนาการรอบด้านสมวัย เติบโตเป็นประชากรที่มีคุณภาพ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า 2)ครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมที่สามารถถ่ายทอดวัฒนธรรม ชีวิตความเป็นอยู่ ระบบวิธีคิด และการให้คุณค่าของสิ่งต่างๆ สมาชิกในครอบครัวยังได้รับการบ่มเพาะให้เป็นผู้ผลิต และบริโภคที่มีคุณภาพที่เป็นพื้นฐานเป็นพลังในการสร้างเศรษฐกิจ และ3)ครอบครัวยังเป็นหน่วยสังคมพื้นฐานที่บ่มเพาะทักษะทางการเมืองให้เกิดขึ้นในครอบครัว ซึ่งหมายถึง การอยู่ร่วมกันอย่างมีกติกา การมีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบสมาชิกในครอบครัว มีความเอื้ออาทรต่อกัน ตัดสินใจร่วมกัน รู้จักรับฟังและสื่อสารเจรจาประนีประนอมกันด้วยความรักความเข้าใจและเหตุผลเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน การรู้จักถ้อยกันสถาบันครอบครัวที่สามารถปฏิบัติภารกิจทั้ง 3 มิติดังกล่าวได้อย่างสมบูรณ์ ครอบครัวนั้นย่อมมีภูมิคุ้มกัน มีความมั่นคงเข้มแข็ง เป็นพลังหลักในการสร้างสันติสุขของสังคมใน วงกว้างต่อไปได้

จากแนวคิดข้างต้น สรุปได้ว่ามนุษย์มีโอกาสที่จะเป็นสมาชิกของครอบครัวได้ถึงสองครอบครัวด้วยกัน ก็คือ ครอบครัวที่ตนเองถือกำเนิดมา และเมื่อเติบโตขึ้นก็มีโอกาสสร้างครอบครัวของตนเอง ซึ่งโดยส่วนใหญ่คือการแต่งงานกันตามสังคมประเพณีของตน อย่างไรก็ตาม รูปแบบและความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวอาจเปลี่ยนแปลงไปตามวิวัฒนาการของสังคมและวัฒนธรรมในแต่ละพื้นที่

ส่วนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับสัมพันธภาพของครอบครัว

เรามักจะได้ยินเสมอว่า ในครอบครัวที่มีความสุขนั้น จะต้องมีความรักความอบอุ่นระหว่างกันและกัน มีหลายคนได้ตั้งคำถามว่า ความรักและความอบอุ่นนั้น หมายความว่าอะไร และจะต้องมีพฤติกรรมอย่างไร เพราะคำเหล่านี้เป็นนามธรรม

1.1 ความหมายของความสัมพันธ์ในครอบครัว

มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่อยู่รวมกันเป็นกลุ่ม มีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นมากมาย เริ่มตั้งแต่ครอบครัว ซึ่งเป็นกลุ่มแรกที่คนเรามีส่วนร่วมเป็นสมาชิก ความสัมพันธ์ในครอบครัวเป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ อันเนื่องมาจากสมาชิกในครอบครัว อันได้แก่ พ่อ แม่ พี่ น้อง ได้ให้ความรัก ความผูกพัน ความใกล้ชิดสนิทสนม มีอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดร่วมกัน การเอาใจใส่ เลี้ยงดูกัน ทำให้เกิดการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) เป็นแบบแผนของความรัก ความเข้าใจ ค่านิยม และการประพฤติปฏิบัติต่อกัน การช่วยเหลือเกื้อกูลกันในแต่ละครอบครัวรวมถึงเครือญาติ ความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวนั้น จะเป็นพื้นฐานที่ดีของสังคมที่จะช่วยเสริมสร้างความสุข ความราบรื่น ความมั่นคงและความเป็นปึกแผ่นแก่ประเทศชาติ โดยเฉพาะความผูกพันรักใคร่ในครอบครัวที่เป็นรากฐานของความสุขแห่งชีวิต ถ้าสามีภรรยามีความสามัคคีกัน รักใคร่กัน ไม่เบียดเบียนกัน ก็จะทำให้เกิดความผาสุกและเป็นเครื่องมือที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ทุกอย่าง

ความสัมพันธ์ในครอบครัว หมายถึง ความสัมพันธ์ตามบทบาทที่คนเรามีต่อสมาชิกอื่นในครอบครัว ถ้าความสัมพันธ์มีลักษณะเป็นความปรองดองรักใคร่กลมเกลียวในครอบครัว นับว่าเป็นลักษณะสัมพันธภาพที่ดี แต่ถ้าเป็นความขัดแย้ง หรือมีความรู้สึกที่เป็นอริต่อกัน ถือว่าเป็นลักษณะความสัมพันธ์ที่ไม่ดีภายในครอบครัว

ศรีทัตติม (รัตนโกศล) พานิชพันธ์ (2517) ได้กล่าวถึงสัมพันธภาพ ในครอบครัว ว่า สัมพันธภาพในครอบครัว จึงเป็นความผูกพันรักใคร่ความใกล้ชิด คู่กันเคยสนิทสนมระหว่างบิดามารดา และบุตร รวมตลอดถึงเครือญาติ และบุคคลอื่น ๆ ในครอบครัวที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนนั้น ๆ ด้วย ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวเป็นสิ่งที่สามารถก่อให้เกิดผลดี หรือก่อให้เกิดปัญหาและมีมูลเหตุแห่งปัญหานั้นประการ

1.2 แนวทางในการพัฒนาความสัมพันธ์ในครอบครัว

ศรีทัตติม พานิชพันธ์ (2517) เสนอวิธีที่สามีและภรรยาจะเสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกันเอาไว้ว่า ต้องเริ่มจากการมีความรักและความเข้าใจซึ่งกันและกัน เข้าใจในความต้องการของแต่ละฝ่าย และความสามารถในบทบาทหน้าที่ของกลุ่มสมรส แสดงความจริงใจต่อกัน มีความเลื่อมใสศรัทธา และเชื่อมั่นต่อกัน ต้องอดทนและให้อภัย เมื่อเผชิญกับปัญหา ควรหาทางแก้ไขร่วมกัน ประนีประนอมและให้อภัยซึ่งกันและกันเพื่อให้เป็นที่พึงพอใจต่อกันและกัน และมีประชาธิปไตยในครอบครัว

ก่อ สวัสดิพานิช (2545) ได้ให้ข้อเสนอแนะ ซึ่งอาจเป็นประโยชน์ต่อการสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวเอาไว้ว่า การมองเห็นความสำคัญของครอบครัว ทุกคนควรคิดว่าบ้านเป็นศูนย์กลางของชีวิต และต้องพยายามเข้าใจทัศนะของผู้อื่น มีการพิจารณาปัญหาร่วมกันนอกจากนี้ ควรมีการพักผ่อนหย่อนใจร่วมกัน สมาชิกในครอบครัวจะได้สนิทสนมกันมากขึ้น

กมลยา แสงสีทอง (2545) ได้เสนอแนวทางที่จะพัฒนาความสัมพันธ์ในครอบครัวให้สามารถคลี่คลายปัญหาต่าง ๆ โดยทั้งสามีและภรรยาจะต้องปรับตัวในด้านต่าง ๆ ได้แก่

1. การปรับตัวทางด้านเศรษฐกิจ ก่อนแต่งงานภรรยาก็จะมีความหวังเกี่ยวกับความมั่นคงทางเศรษฐกิจไว้กับสามี สามีจึงควรคำนึงถึงความสำคัญของความรับผิดชอบด้านเศรษฐกิจ และวางแผนสำหรับการครองชีพ

2. การปรับพฤติกรรม แต่ละฝ่ายต้องพยายามเข้าใจกับธรรมชาติของกันและกันว่า บุคคลแต่ละคนนั้นจะมีพฤติกรรมตามที่ได้เรียนรู้มาจากครอบครัวดั้งเดิมของแต่ละฝ่าย จึงต้องใช้เวลาปรับตัวให้เข้าหากัน โดยเฉพาะพยายามตกลงกันถึงบทบาทและหน้าที่ที่แต่ละฝ่ายปฏิบัติ

3. การปรับความสัมพันธ์ทางเพศ ครอบครัวไทยในเมืองมักจะมีภาระที่จะต้องเอาใจใส่ในแง่เศรษฐกิจมากกว่าสิ่งใด การละเลยในสิ่งเหล่านี้ถ้าเกิดมากขึ้นจะเป็นแนวทางนำไปสู่ปัญหาครอบครัวสลาย หรือคู่สมรสหันเหไปสู่บุคคลที่ให้ความเอาใจใส่แทนได้

4. การปรับให้เข้ากับญาติของแต่ละฝ่ายการมีความสัมพันธ์ที่ดีย่อมสร้างความรู้สึที่ดี

5. การเข้าใจบทบาทที่เปลี่ยนไปตามสภาพ โดยครอบครัวเมืองเป็นครอบครัวเดี่ยว บิดามารดาจึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อบุตรธิดา

จากแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ในครอบครัวต่าง ๆ ข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า สถาบันครอบครัวนั้นเป็นที่มีความสำคัญยิ่ง ที่ทุกฝ่ายให้การยอมรับ เพราะนอกจากจะเป็นบ่อเกิดแห่งปัญหาสังคมนานัปการแล้ว ก็ยังเป็นกลไกหลักในการป้องกัน แก้ไข และขจัดปัญหาได้ในขณะเดียวกัน

ส่วนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคม

การสนับสนุนทางสังคม (Social Support) หมายถึง การได้รับแบบอย่าง การได้รับความรู้และเสริมแรง โดยการกระตุ้นเตือน หรือชี้แนะทางที่ถูกต้องจากบุคคลในสังคมที่มีความใกล้ชิดและมีอิทธิพลต่อวัยรุ่น แหล่งที่มาของการสนับสนุนทางสังคมมีดังนี้ (พินู อภิสมภารโยธิน, 2549: 80-81)

1. การสนับสนุนทางครอบครัว/ชุมชน

ครอบครัวจัดเป็นตัวแทนในการขัดเกลาทางสังคมที่สำคัญมากที่สุด เพราะมีความใกล้ชิดกับสมาชิกของครอบครัวและอยู่ร่วมกันเป็นเวลานาน เป็นแหล่งอบรมสั่งสอน ถ่ายทอดวัฒนธรรม ค่านิยม ทักษะคติ ละทักษะการดำรงชีวิตเบื้องต้น เช่น สอนให้รู้จักวิธีการเดิน การรับประทานอาหาร มารยาทต่างๆ บุคคลในครอบครัวจะปรุงแต่งเด็กให้กลายเป็นบุคคลที่สามารถเข้าร่วมสังคม มีกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น และครอบครัวจะทำหน้าที่ขัดเกลาทางสังคมได้ดีขึ้น ถ้าพ่อแม่เป็นแบบอย่างที่ดี พฤติกรรมดี สังคมยอมรับ ลูกๆ และสมาชิกในครอบครัวจะเลียนแบบและทำตามซึ่งจะช่วยทำให้เขาเหล่านั้นเป็นคนดีในสังคมด้วย ในทางตรงกันข้ามถ้าพ่อแม่เป็นแบบอย่างที่ไม่ดี ย่อมยากที่จะสอนลูกให้เป็นคนดีได้

บทบาทของบุคคลในครอบครัวในการจูงใจเพื่อให้เกิดพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเอง พอสรุปได้ดังนี้ (พรศรี แหยมอุบล, 2547 : 36 อ้างถึงใน พินู อภิสมภารโยธิน, 2549: 81)

- 1.เป็นแบบอย่างที่ดี
- 2.การเสริมแรงการเรียนรู้และการปฏิบัติที่ถูกต้อง
- 3.การให้ความรู้
- 4.การดูแลเอาใจใส่

2. การสนับสนุนทาง เพื่อน

กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ ดังนั้นเด็กคบเพื่อนที่ดีก็ได้รับแบบอย่างที่ดี ในทางตรงกันข้ามถ้าคบเพื่อนไม่ดีก็อาจชักนำให้มีพฤติกรรมฝืนสังคมได้ และกลุ่มเพื่อนจะช่วยในเด็กได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ที่อาจไม่ได้รับจากครอบครัวหรือผู้ใหญ่ เช่น เพศศึกษา ความเสมอภาค ความเป็นตัวของตัวเอง ความเป็นผู้นำในกลุ่มเพื่อนเด็กจะเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น เด็กอาจจะเลือกคบเพื่อนที่ถูกต้อง และอาจจะนำเอาพฤติกรรมต่างๆ ของเพื่อนมาใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ กลุ่มเพื่อนจะช่วยให้สมาชิกได้รับการเรียนรู้ในสิ่งต่างๆ ดังต่อไปนี้

- 2.1 ยึดมั่นในประเพณีน้อย การสร้างค่านิยมและความรู้ใหม่ๆ เพิ่มขึ้น
- 2.2 สอนให้รู้จักแบบแผนของการอยู่ร่วมกันในสังคมมากขึ้น เช่น ทำงานร่วมกัน

2.3 สอนให้เป็นคนที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับความเสมอภาคเท่าเทียมกัน

2.4 เป็นส่วนส่งเสริมในการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก นอกเหนือไปจากที่ได้รับจากครอบครัว เช่น ความเป็นตัวของตัวเอง ความคิดของตัวเอง เอกลักษณะเฉพาะของตัวเอง สอนให้มีประสบการณ์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ภาพมากกว่าใช้อำนาจ (สุชา จันทรเฒ, 2528 อ้างถึงใน พิษณุ อภิสมาจารโยธิน, 2549: 80-81)

กลุ่มเพื่อนจะมีอิทธิพลเป็นอย่างมาก จะมีการแพร่อิทธิพลจากแต่ละคนไปสู่กลุ่ม และมีอิทธิพลจากกลุ่มไปสู่บุคคล กลุ่มเพื่อนจะทำหน้าที่ในการขัดเกลาความเป็นตัวของวัยรุ่นทางอารมณ์ วัยรุ่นที่มีสัมพันธภาพกับเพื่อนดีจะมีโอกาสและได้รับการพัฒนา ซึ่งจะมีความสามารถในการอยู่ในสังคมได้ดี ในทางตรงกันข้าม วัยรุ่นที่ไม่สามารถเข้ากับกลุ่มเพื่อนได้ ไม่เป็นที่ยอมรับของคนในกลุ่ม หรือมีสัมพันธภาพกับเพื่อนไม่ดีแล้ว ย่อมทำให้วัยรุ่นรู้สึกเหงา ว้าเหว่ บางคนแยกตัว หลบซ่อนสังคม มีความวิตกกังวล ขาดความมั่นใจในตนเอง จะไม่สามารถพัฒนาไปเป็นตัวตนที่สมบูรณ์ได้ ซึ่งจะเป็นผู้ที่มีปัญหาทางสุขภาพต่อไป

3. การสนับสนุนจากสื่อ

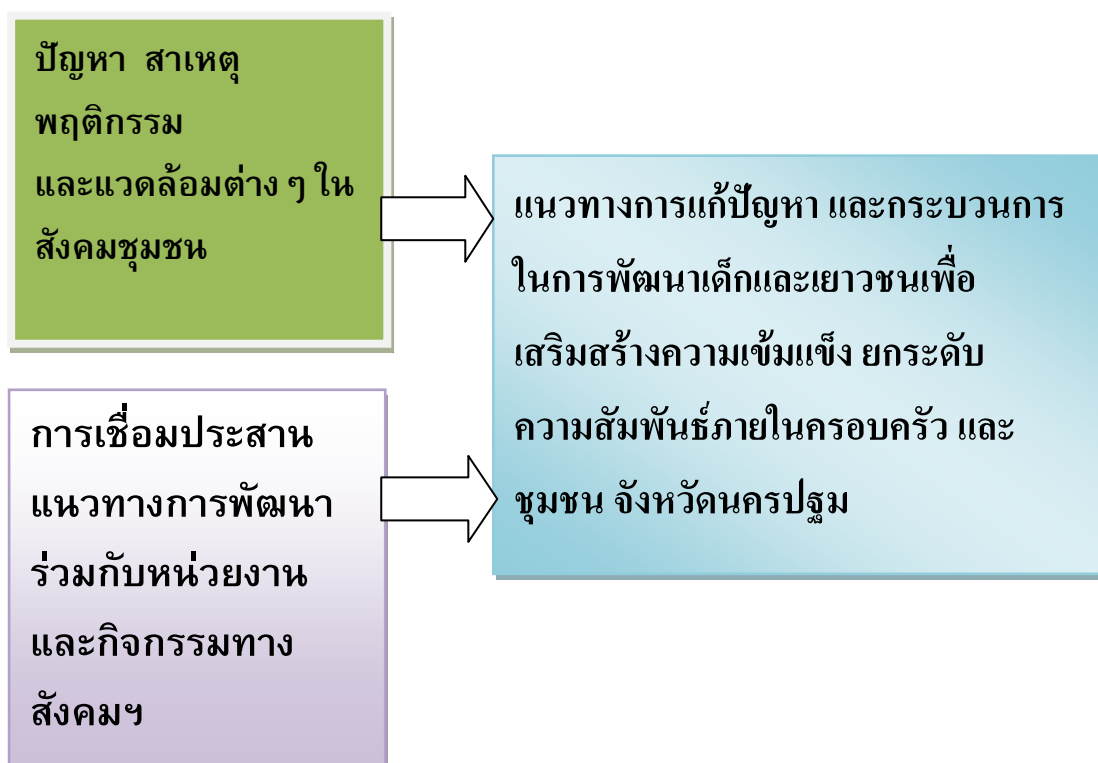
เนื้อหาและคุณภาพของสื่อที่นำเสนอมีอิทธิพลทั้งทางบวกและทางลบต่อวัยรุ่น เนื้อหาที่นำเสนอในเรื่องที่มีคุณธรรม มีประโยชน์ และให้ความรู้ที่ไม่เป็นพิษภัยแก่วัยรุ่น สื่อนั้นก็จะมีอิทธิพลในทางบวก แต่หากเนื้อหาของสื่อ นั้นแสดงเนื้อหาที่ก้าวร้าว หรือการแสดงออกทางเพศอย่างโจ่งแจ้ง สื่อนั้นก็จะมีอิทธิพลในทางลบ

ในแง่ของความถี่ในการรับสื่อ นั้น หากวัยรุ่นรับสื่อแต่ละชนิดในปริมาณและความถี่ที่เหมาะสม ประกอบกับสาระจากสื่อมีประโยชน์ จะช่วยให้วัยรุ่นได้รับประโยชน์จากสื่อ นั้น แต่ถ้าการรับสื่อชนิดใดชนิดหนึ่งของวัยรุ่นมีความถี่มากเกินไปและได้รับในช่วงเวลาที่ ไม่เหมาะสมทำให้วัยรุ่นใช้เวลา กับสิ่งนั้นมากเกินไปจนขาดการพักผ่อนและอาจทำให้เสียสุขภาพหรือเป็นโทษได้

สำหรับการสนับสนุนและชี้แนะจากผู้ที่มีประสบการณ์ในขณะนี้วัยรุ่นรับสื่อ นั้น อาจจะ เป็นการสนับสนุนชี้แนะจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ หรือบุคคลใดก็ตามที่จะชี้แนะในสิ่งที่ดีมีประโยชน์ หรือช่วยให้วัยรุ่นรู้จักวิเคราะห์และเลือกสรรเฉพาะสิ่งที่มีคุณค่าของสื่อมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและส่วนร่วม อย่างไรก็ตาม ถ้าผู้สนับสนุนชี้แนะเป็นบุคคลที่ขาดประสบการณ์ หรือขาดความหวังดีต่อวัยรุ่น ก็อาจทำให้การรับสื่อเป็นโทษแก่วัยรุ่นได้

กล่าวโดยสรุป การจูงใจทางสังคม เป็นการได้รับแบบอย่าง การได้รับความรู้และเสริมแรง จากครอบครัว และเพื่อน ในการกระตุ้นเตือน ชี้แนวทางที่ถูกต้อง โดยครอบครัวจัดเป็นตัวแทนในการขัดเกลาทางสังคมที่สำคัญมากที่สุด

กรอบแนวคิดการวิจัยกระบวนการพัฒนาฯ

บทที่ 3 แนวทางการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “โครงการวิจัยกระบวนการพัฒนาเด็กและเยาวชนเพื่อเสริมสร้าง
ความเข้มแข็ง ยกระดับความสัมพันธ์ภายในครอบครัว และชุมชน จังหวัดนครปฐม”เป็นการวิจัยเชิง
พรรณนา (Descriptive Analysis) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัย ซึ่งแบ่งเป็นหัวข้อได้ดังนี้

1. ตำบลพื้นที่ และภาคีพัฒนา ตามกลุ่มเป้าหมาย
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย : การใช้ Issue Book โดยการทำ focus group ในแต่ละกลุ่ม เพื่อสะท้อนปัญหา สาเหตุ ประเด็นห่วงใย ข้อกังวล และแนวทางการหาทางออก
3. การจัดเวทีพูดคุยร่วมกันระหว่างแกนนำ และภาคีพัฒนา
4. เอกสารการค้นคว้า
5. แบบคำถาม 1 ตัวเลือก
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์

สรุปผลประเด็นการทำ focus group ในแต่ละกลุ่ม

ปัญหาของเด็กและเยาวชน และครอบครัว ชุมชน เกิดจากสภาพสังคมปัจจุบันมีปัจจัยเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดปัญหาต่อเด็กและเยาวชนรุนแรงมากขึ้น ปัญหาเยาวชนในปัจจุบันมีลักษณะการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสความนิยมสมัยใหม่อย่างไร้ขีดจำกัด และบริบทแวดล้อมรอบตัวเด็ก กระแสวัฒนธรรมดั้งเดิมที่อ่อนแอลง กระแสโลกาภิวัตน์จากวัฒนธรรมภายนอกที่หลั่งไหลเข้ามาในลักษณะที่ยากต่อการควบคุม มิติปัญหาของวัยรุ่นที่มีความซับซ้อนทางด้านสังคม เช่น การพนัน การมั่วสุมทางเพศ ยาเสพติด การใช้เวลาว่างในทางที่ผิด ได้แก่ การหมกมุ่นกับคอมพิวเตอร์ เกมส์ อินเทอร์เน็ต การทะเลาะวิวาท ยกพวกตีกัน การหนีเรียน หนีเที่ยว การติดกับวัตถุนิยม เป็นค่านิยมในการใช้สิ่งของฟุ่มเฟือย ใช้จ่ายเงินเกินตัว เป็นต้น ปัญหาต่างๆ เหล่านี้เป็นปัญหาเชิงซ้อนทางโครงสร้างของสังคม การแก้ไขปัญหาเยาวชน ในปัจจุบัน จึงต้องเร่งดำเนินการโดยรีบด่วน ก่อนที่เยาวชนจะเป็นอนาคตของประเทศถูกบั่นทอน และจากข้อมูลการเฝ้าระวังของจังหวัดนครปฐม กลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ส่วนใหญ่ร้อยละ 54.78 (จากข้อมูลของ สตส.นฐ.) เป็นกลุ่มเยาวชนอายุต่ำกว่า 24 ปี ซึ่งหากไม่มีมาตรการที่ดีพอ และต่อเนื่อง อาจเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ทำให้สถานการณ์ปัญหา ยาเสพติด หวนกลับมาได้อีก ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อปัญหาทางสังคมในทุกด้าน

จากกระบวนการเก็บข้อมูลในการ focus group ในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้ Issue Book กับกลุ่มเป้าหมาย กลุ่มประชากร มีกลุ่มเยาวชน และภาคีภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่า เด็กและเยาวชน เป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงที่สุดที่จะก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมในทุกด้าน การแก้ไขปัญหาเยาวชนเป็นปัญหาที่มีหลายมิติผสมผสานกัน ควรมีการแก้ไขอย่างเร่งด่วน และต้องดำเนินการแบบกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการแก้ปัญหอย่างตรงจุด เพื่อให้เกิดการครอบคลุมถึงปัจจัยที่เป็นสาเหตุ ปัญหา และเงื่อนไขทั้งที่เป็นบุคคลและเงื่อนไขของสภาพแวดล้อม โดยมีการจัดระเบียบทางสังคมแบบบูรณาการ สร้างความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยมุ่งเน้นยุทธศาสตร์ให้เป็นวาระจังหวัด และเป็นประเด็นร่วม โดยการป้องกันเด็กและเยาวชนที่เป็นกลุ่มเสี่ยง พร้อมทั้งเสริมหนุนกระบวนการเรียนรู้ และการวิจัยการแก้ปัญหาเชิงลึกอย่างตรงเป้า โดยมุ่งเน้นกระบวนการทัศน์ และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมร่วมกันของคนภายในครอบครัว ชุมชน และสังคม เพื่อให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และการสร้างสัมพันธที่ดีของการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

การสรุปประมวลผลการทำ Issue Book ใน 7 ตำบล

1. ตำบลสวนป่า อำเภอเมือง

ประเด็นห่วงใย และข้อกังวล

เยาวชน มักติดเพื่อน มั่วสุม ดิดเกมส์ มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ดิดเหล้าบุหรี ดิดยาเสพติด ก่ออาชญากรรม

ทางออก

1. จัดค่าย เยาวชน ครอบครัวสัมพันธ์
2. ควบคุมร้านเกมส์ ร้านขายเหล้าที่สาธารณะ
3. จัดให้เกิดความสัมพันธ์ภายในครอบครัว และการให้ความรู้ในเรื่องการเลี้ยงดูลูกให้ถูกวิธี
4. การประกอบอาชีพ และการลดภาระค่าใช้จ่ายในครัวเรือน และลดหนี้

2. ตำบลมาบแค อำเภอเมือง

ประเด็นห่วงใย และข้อกังวล

เด็กหนีเรียน หนีเที่ยว เรียนไม่จบ ท้องก่อนวัยอันควร ดิดเกมส์ ดิดเพื่อน ดิดยาเสพติด ดิดเหล้า ดิดบุหรี ทะเลาะวิวาท ครอบครัวขาดความอบอุ่น ขาดการดูแลจากพ่อแม่ และไม่เคารพเชื่อฟัง

ทางออก

1. การควบคุมร้านเกมส์
2. กิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจ และสัมพันธ์ภาพที่ดีในครอบครัว

3. ตำบลดอนเสาเกียด (รร.ดอนเสาเกียด) อำเภอเมือง

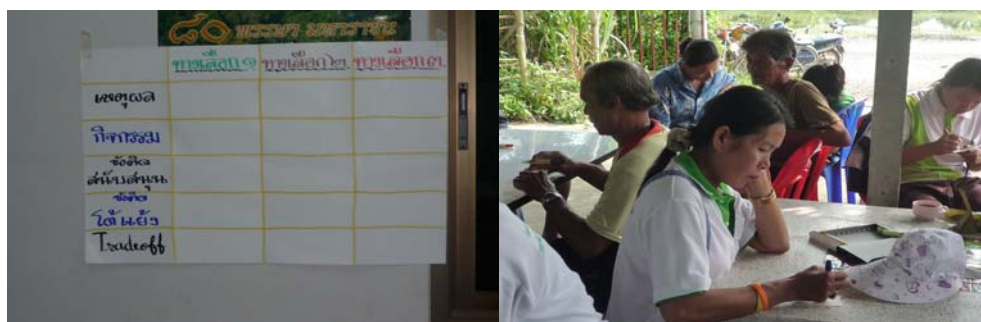
ประเด็นห่วงใย และข้อกังวล

เด็กดิดเกมส์ ดิดเพื่อน ดิดมือถือ ขอบเที่ยว ชอบสนุก ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ดิดยาเสพติด ไม่สนใจการเรียน และมีความก้าวร้าว

ทางออก

1. จัดค่ายเยาวชนสัมพันธ์ ร่วมกับผู้นำ ผู้ปกครอง และภาคี
2. สร้างเสริมกระบวนการพัฒนากลุ่มเยาวชน และขยายผลความสัมพันธ์

4. ตำบลคอนพุทรา อำเภอคอนตูม

ประเด็นห่วงใย และข้อกังวล

ด้อยการศึกษา การหนีเที่ยว หนีเรียน เด็กดื้อมาก ทะเลาะวิวาทกัน การเรียนรู้การพัฒนา
สมองช้า เด็กชอบตีคนตาย เด็กติดเกมส์ ติดยาเสพติด ติดทีวี และติดเพื่อน

ทางออก

1. ควบคุมร้านเกมส์ และหาแนวทางการป้องกันการติดยาเสพติด โดยการให้เวลา และมีกิจกรรมร่วมในครอบครัว
2. ตั้งกลุ่มเยาวชนสัมพันธ์ภายในชุมชน (แบบพี่สอนน้อง)
3. สร้างเสริมทักษะ เด็กเล็ก ร่วมกับศูนย์เด็กเล็ก 2 วัน/อาทิตย์ (4 โรงเรียน)

5. ตำบลสามง่าม อำเภอคอนตูม

ประเด็นห่วงใย และข้อกังวล

เด็กติดเพื่อน ตั้งวงมั่วสุม ติดเกมส์ ติดอบายมุข การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร เกิดการ
ทะเลาะวิวาท ติดยาเสพติด ไม่สนใจการเรียน ไม่เชื่อฟังพ่อแม่ และไม่ยอมทำงาน

ทางออก

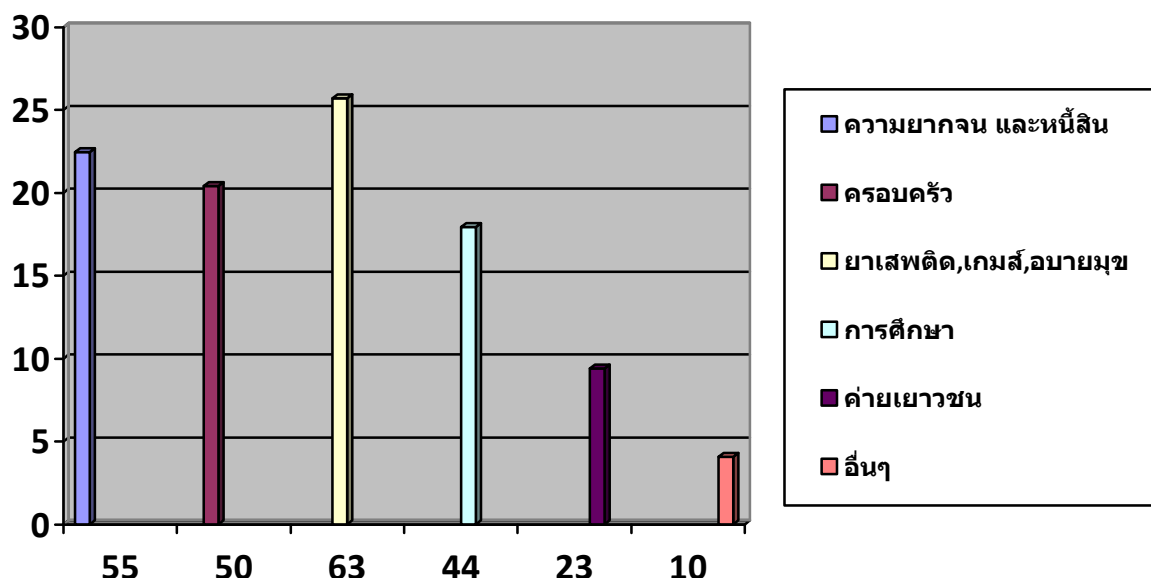
1. สร้างเสริมกิจกรรมเด็กและเยาวชน การตั้งชมรมเด็กและเยาวชน
2. กิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์ ถักทอดความรัก ความเข้าใจ ในครอบครัว และชุมชน
3. กิจกรรมสร้างอาชีพ ให้กับกลุ่มเยาวชน

6. ตำบลหินมูล อำเภอบางเลน

ประเด็นห่วงใย และข้อกังวล

ติดเกมส์ ไล่สุนัข ร้านคาราโอเกะ เด็กหนีเที่ยว หนีโรงเรียน ติดยา ไม่ช่วยเหลืองานบ้าน
ติดเพื่อน ไม่ชอบทำการบ้าน

ภาพรวม

จากข้อมูลดังกล่าว จะเห็นได้ว่าประเด็นที่น่าห่วงใยและเป็นข้อกังวลอย่างยิ่ง ซึ่งสามารถเรียงลำดับความสำคัญในการแก้ไขอย่างเร่งด่วน 4 ประเด็น ดังนี้

1. ประเด็นยาเสพติด,เกมส์ และอบายมุข (จากร้านเกมส์ และสถานบันเทิง) เป็นอันดับแรก มีอัตราสูงถึงร้อยละ 25.71 ของการเลือก 1 คำตอบของข้อมูล ที่คิดว่าเป็นทางออกในการแก้ปัญหา จากจำนวน 245 คน ใน 7 ตำบล ซึ่งถือได้ว่า เป็นประเด็นที่มีความเสี่ยงสูงต่อเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นอนาคตของชาติเป็นอย่างยิ่ง จากข้อมูลดังกล่าวทำให้ทราบว่า จังหวัดนครปฐม มีร้านเกมส์ อินเทอร์เน็ต และสถานบันเทิง มากมาย ที่เป็นปัจจัยนำส่งของการเกิดปัญหาต่างๆ เช่น ยาเสพติด เหล้า บุหรี่ การเล่นเกมออนไลน์ ทำให้เด็ก และเยาวชน เข้าถึงสถานที่ดังกล่าวได้ง่าย หากไม่ได้รับการแก้ไขปัญหอย่างเร่งด่วน และมีมาตรการที่เด็ดขาด

2. ประเด็นความยากจน และหนี้สิน เป็นอันดับที่ 2 มีอัตราร้อยละ 22.45 จากประชากร 245 คน ใน 7 ตำบล ซึ่งเกิดจากการประกอบอาชีพ และหนี้ในระบบที่เกิดจากรายได้ ไม่พอกับรายจ่าย ทำให้ทุกครอบครัวต้องเร่งประกอบอาชีพ ทำให้ไม่มีเวลาอยู่กับครอบครัว ซึ่งเป็นปัญหาทำให้ครอบครัวขาดความอบอุ่น ความรัก และความเข้าใจร่วมกัน ของคนในครอบครัว

3. ประเด็นครอบครัวสัมพันธ์ และชุมชน เป็นอันดับที่ 3 มีอัตราร้อยละ 20.41 ซึ่งเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ครอบครัวขาดความเข้าใจร่วมกัน ชุมชนไม่เกื้อกูล แบ่งปัน ซึ่งกันและกัน อันเนื่องจากการประกอบอาชีพ การไม่มีเวลาให้กับครอบครัว และการไม่เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน

เพราะต่างต้องรีบเร่งไปประกอบอาชีพ เพื่อเสริมรายได้ให้เพียงพอกับค่าใช้จ่าย เป็นสาเหตุทำให้เกิดช่องว่างระหว่างคนในครอบครัว และไม่เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อให้เกิดความรัก เข้าใจ และสมานฉันท์ จะเห็นได้ว่าสังคมเปลี่ยนแปลงไปตามค่านิยม วัตถุนิยม อย่างรวดเร็ว มากกว่าด้านจิตใจ หากไม่มีการฟื้นฟูวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของการอยู่ร่วมกัน ก็จะนำไปสู่ปัญหาต่างๆ ซึ่งล้วนแต่ส่งผลกระทบต่อเด็ก และเยาวชน เป็นอย่างยิ่ง ทำให้เด็กเกิดความก้าวร้าว ไม่เคารพเชื่อฟัง บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง หนีเรียน หนีเที่ยว ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ติดเพื่อน ติดเกมส์ และเกิดการมั่วสุม ฯลฯ ตามสถานแหล่งบันเทิง และร้านอินเทอร์เน็ต

4. **ประเด็นการศึกษา** เป็นอันดับที่ 4 มีอัตราร้อยละ 17.95 และเป็นประเด็นสำคัญอีกประเด็นหนึ่งสำหรับสังคม เพราะโรงเรียน และสถาบันการศึกษา เป็นสังคมที่จะต้องสร้างและเสริมหนุนให้เด็กและเยาวชน เป็นเด็กดี เก่ง มีคุณธรรม และเป็นกำลังที่สำคัญของชาติ ซึ่งในกระบวนการทำ focus group และค้นหาประเด็นห่วงใย จะเห็นได้ว่า ปัจจุบัน เด็กมีค่านิยม ที่ผิดๆ ไม่สนใจการเรียน และหนีเรียน ไม่เคารพเชื่อฟัง ครูบาอาจารย์ ก้าวร้าว ควรต้องเร่งหามาตรการในการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ และพัฒนาหลักสูตรโดยมีหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีทักษะในการเรียนรู้ในการดำเนินและใช้ชีวิตร่วมในสังคมชุมชนได้อย่างมีคุณภาพ และประสานความร่วมมือกับหน่วยงานร่วม ทั้งภาครัฐ เอกชน แกนนำ ผู้ปกครอง ปราชญ์ และผู้รู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เข้าร่วมในการพัฒนาหลักสูตร และการเรียนรู้นอกห้องเรียนและปลูกฝังจิตสำนึก ทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม และหน้าที่ ศีลธรรม เพื่อให้เด็กและเยาวชน เกิดความพร้อมและเตรียมรับกับการดำเนินชีวิตในวันข้างหน้าอย่างมีคุณภาพชีวิตที่ดี และเป็นคนดีของสังคม

5. **ประเด็นการจัดค่ายเยาวชนสัมพันธ์** เป็นอันดับที่ 5 มีอัตราร้อยละ 4.08 ซึ่งมีทางออกของการแก้ปัญหาอีกทางเลือกหนึ่ง ซึ่งหากต้องการให้เด็กและเยาวชน ได้เรียนรู้กระบวนการ และฝึกทักษะการอยู่ร่วมกัน การได้รับการอบรมในเรื่องของจริยธรรม คุณธรรม และการเสียสละ และการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน ในเรื่องของสำนึกรักบ้านเกิด ก็จะนำไปสู่แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วม และนำไปสู่การปรับกระบวนการทัศน์ วิธีคิด และพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ และเกิดความเข้มแข็งและตระหนักรู้กับสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และรู้เท่าทัน เป็นต้น

แนวทางการจัดการและแผนการพัฒนาทางออก

วิธีการที่จะลงไปทำงานในพื้นที่อย่างเข้มข้น เพื่อนำไปสู่การสร้างการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม ควรสนับสนุนให้มีศูนย์ประสานงานชุมชน โดยใช้กระบวนการขับเคลื่อน ได้มีการสร้างความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล แกนนำและชุมชน รวมทั้งเชื่อมโยงนักวิชาการ อาจารย์ และนักศึกษา จากสถาบันการศึกษาลงมาเรียนรู้ร่วมกับคนในพื้นที่และพัฒนาให้เกิดงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นงาน Area-based ซึ่งสามารถเกี่ยวร้อยผู้มีส่วน

เกี่ยวข้องต่างๆ ทั้งในและนอกพื้นที่มาร่วมเรียนรู้ในกระบวนการพัฒนาเพิ่มมากขึ้น จนกระทั่งเริ่มเห็นการต่อสภาพของงานที่เริ่มชัดเจนขึ้น มีทั้งมิติในเรื่องเยาวชน ทรัพยากรฐานข้อมูลตำบล ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม อันเป็นการสร้างคลังข้อมูลรอบด้าน เพื่อเตรียมไว้สำหรับการพัฒนาพื้นที่ในอนาคต โดยมีขั้นตอนและแนวทางการดำเนินงาน

1. **การสร้างเครื่องมือ** ในการจัดการความรู้มาใช้ในการสร้างการเรียนรู้ให้กับชุมชน มีการประสานความร่วมมือกับท้องถิ่น หน่วยงาน และนักวิชาการ เช่น การจัดตลาดนัดความรู้ Model ขยายแนวคิด กระบวนการ เครื่องมือในการทำงาน ข้อมูลและความรู้ต่อไปยัง เครือข่าย และกลุ่มองค์กรต่างๆ ที่หลากหลาย ให้มีเวทีกลางเพื่อกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำสู่การพัฒนาเชิงรูปธรรม

2. **เน้นการสร้างฐานข้อมูล** เพื่อนำสู่แผนงานการวิจัยเพิ่ม ให้มีความครอบคลุมพื้นที่มากขึ้น และการสร้างยุทธศาสตร์ในการทำงาน เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายแผนงาน โดยการจัดระเบียบทางสังคม ในระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และผลักดันให้เป็นวาระของจังหวัด โดยมีประเด็นร่วมในการพัฒนา อาทิ การรณรงค์งานศพ และงานบวชปลอดเหล้า และการเฝ้าระวังตามพรบ.บังคับชี อย่างจริงจัง โดยผ่านกระบวนการทำงานแบบการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย เพื่อการติดตาม และสร้างภูมิคุ้มกัน ในการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ และกฎหมายทางสังคมอย่างเคร่งครัด

3. **การจัดการความรู้เพื่อเชื่อมโยงการแผนการสร้างเสริมสุขภาพ และการแก้ปัญหาความยากจน** โดยผ่านกระบวนการจัดบันทึกข้อมูล และนำมาวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน ทำให้ตระหนักถึงข้อมูลของค่าใช้จ่ายฟุ่มเฟือย และไม่จำเป็นที่ควรลด และทำลายสุขภาพ อีกทั้งทำให้ขาดสติ ปัญญา การรู้จัก ซึ่งนำมาสู่ปัญหาทางสังคม และเศรษฐกิจในทุกระดับ ตั้งแต่ปัจเจก ครอบครัว ชุมชน และสังคมโดยรวม

4. **การสร้างกลไกการสนับสนุนการดำเนินงานของชุมชนท้องถิ่น** โดยมีการประชุมประจำเดือน กระบวนการติดตาม การประเมินผลเพื่อการพัฒนา และต่อยอด อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และมีรูปแบบของคณะทำงาน และกลไกการจัดการร่วมกัน อย่างมีระเบียบ กติการ่วมของชุมชน สังคม เพื่อนำสู่การปฏิบัติร่วมกันอย่างมีเป้าหมาย มีกระบวนการที่ชัดเจน โดยมีมิติของกลุ่มบุคคลที่หลากหลายเข้าร่วมในการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เช่น เด็กและเยาวชน ครอบครัว กลุ่มองค์กรเครือข่ายต่างๆในท้องถิ่น อาทิ เครือข่ายเกษตร วัฒนธรรมประเพณี และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ซึ่งจะทำให้ทราบถึงสถานการณ์และปัญหาของพื้นที่ เช่น สถานการณ์ปัญหาเรื่องหนี้สิน ปัญหาด้านค่าใช้จ่ายฟุ่มเฟือย และไม่จำเป็น และส่งผลกระทบต่อสุขภาพโดยตรง ในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทำให้เกิดปัญหาและผลกระทบต่อความยากจน สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม วิถีการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนไป ด้วยค่านิยมที่ผิดหรือพฤติกรรมเลียนแบบ ในการนำข้อมูลต่างๆ มาสังเคราะห์ร่วมกัน จะสามารถสร้างภูมิคุ้มกัน และหาทางออกของการแก้ปัญหาได้อย่างมีเหตุผล และตกผลึกร่วมกัน

บทที่ 5 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยกระบวนการพัฒนาเด็กและเยาวชนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง ยกระดับความสัมพันธ์ภายในครอบครัว และชุมชน จังหวัดนครปฐม ในเขตพื้นที่ จังหวัดนครปฐม เพื่อศึกษาปัญหา สาเหตุ ประเด็น และข้อกังวล เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชน ในแวดลอมต่างๆ โดยมีประชากรกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่เด็ก อายุ ตั้งแต่แรกเกิด –14 และเยาวชน 15-24 ปี และภาคีหน่วยงาน โดยจัดเวทีทำความเข้าใจ การทำ focus group ในการใช้ Issue Book เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เริ่มด้วยประเด็นคำถามในเรื่องของ ความห่วงใย ข้อกังวล ปัญหา สาเหตุ และทางออกในการแก้ปัญหานั้นๆ แนวทางการแก้ไขปัญหาของเด็กและเยาวชน ใช้การวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังต่อไปนี้

สรุปผลการศึกษาพบว่า

สรุปผลจากการศึกษาข้อมูลต่อข้อคำถาม ในประเด็นความห่วงใยและข้อกังวลสรุปโดยภาพรวม พบว่า เด็กและเยาวชน ส่วนใหญ่ขาดความอบอุ่นในครอบครัว เนื่องจากพ่อ แม่ (ผู้ปกครอง) ไม่มีเวลาในการอบรมเลี้ยงดูอย่างใกล้ชิด ด้วยจากสาเหตุ ของการประกอบอาชีพ ทำกิน และการมีหนี้สิน ทำให้เกิดช่องว่างในการพูดคุย หรือการสร้างสัมพันธ์ภายในครอบครัว ซึ่งในบางครอบครัวมีการหย่าร้าง ต้องอาศัยอยู่กับญาติ ขาดการเอาใจใส่ดูแล ที่สำคัญจากข้อมูลในการทำ focus group พบว่าเยาวชนส่วนใหญ่ คอยการศึกษา มักเรียนจบเพียงชั้นประถมปลาย และช่วงมัธยมต้องออกมาทำงานเพื่อช่วยเหลือพ่อแม่ในการทำมาหากิน วุฒิภาวน้อย คอยความคิด และออกมามีครอบครัวก่อนวัยอันควร ตลอดจนมีแนวคิด ว่า เด็กและเยาวชน ไปเรียนก็จะมีครู อาจารย์ คอยอบรมสั่งสอน ให้ความรู้ จึงเป็นอีกหนึ่งสาเหตุที่คิดว่าบุตรธิดาของตนจะได้รับการดูแลได้ในระดับหนึ่ง เหล่านี้ทำให้เกิดปัญหา และส่งผลกระทบต่อภาวการณ์ในสังคมชุมชน อย่างน่าเป็นห่วง ซึ่งสาเหตุดังกล่าว กลายเป็นปัญหาทางสังคม และก่อให้เกิดกรณีต่างๆ ซึ่งเด็กและเยาวชน คิดว่าเป็นทางออกในการแก้ปัญหา เนื่องจากอยู่ในภาวะของความเป็เด็ก ยังไม่มีหลักคิด หรือแนวทางการพัฒนาที่ถูกต้อง และยังไม่ต้องรับผิดชอบใดๆ แยกเป็นประเด็นปัญหาต่างๆ ที่น่าเป็นห่วง และมีลำดับความสำคัญ ควรมีกระบวนการในการแก้ปัญหาเร่งด่วน ดังนี้

1. เด็กดึกดึยเสพติด มี 2 กรณี

- 1.1 เด็กส่วนใหญ่อยู่ในวัยเรียน อายุโดยประมาณ 12 -15 ปี และมีการแอบขายยาให้เด็กภายในโรงเรียน

- 1.2 เด็กติดเพื่อน หนีเที่ยวกลางคืน และมั่วสุม อายุโดยประมาณ 15-24 ปี และพบว่าสภาพแวดล้อมของครอบครัวมีความเสี่ยงต่อปัญหาสังคม คือ ดิฉของมีนเมา สุบบุหรี เป็นต้น
2. เด็กติดเกมส ผู้ที่เล่นเกมสส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ช่วงอายุของผู้ที่เล่นเกมสอยู่ในช่วงอายุระหว่าง 11-15 ปี และเกมสที่เล่นส่วนใหญ่เป็นเกมสที่รุนแรง
3. การประกอบอาชีพ ประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่ มีอาชีพเกษตรกรรม ค้าขาย และรับจ้าง ทำให้ไม่มีเวลาในการอบรมเลี้ยงดูอย่างใกล้ชิด
4. ปัญหาความยากจน และภาวะหนี้สิน เกิดจากการประกอบอาชีพที่รายได้ ไม่พอกับค่าใช้จ่ายในครัวเรือน และการศึกษาของบุตร ซึ่งส่งผลทำให้บุตร ธิดา ด้อยโอกาสทางการศึกษา
5. ปัญหาด้านการศึกษา มีการเรียนการสอนที่ยังไม่มีการปรับระบบ ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น แต่เป็นหลักสูตรที่ว่าด้วยหลักตามโปรแกรมการเรียน ทำให้เด็กและเยาวชน ไม่มีทักษะในการเรียนรู้ชีวิต และไม่ได้เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็น หรือความต้องการอย่างแท้จริงต่อกระบวนการแก้ปัญหา และการยอมรับ
6. ปัญหาการขาดความร่วมมือเชิงบูรณาการการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ในการประสานความร่วมมือในกระบวนการพัฒนา และแก้ปัญหาเชิงการจัดการร่วมกันอย่างแท้จริง จึงเป็นเหตุให้การพัฒนาเกิดความล่าช้า และทับซ้อนต่อกระบวนการดำเนินการแก้ไขเชิงนโยบายร่วมกันอย่างเป็นองค์รวม

แนวทางการพัฒนาในการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นทางออก

มิติด้านครอบครัว พ่อแม่ ผู้ปกครอง ควรมีการบริหารเวลา และการจัดการภายในครอบครัว โดยมีการวางแผน วางระบบ ในการปฏิบัติหน้าที่ และบทบาทของพ่อแม่ที่ควรมีต่อบุตร โดยการสร้างความสัมพันธ์ภายในครอบครัว การมีกิจกรรมภายในครัวเรือน การพักผ่อนในวันหยุดร่วมกัน การทานอาหารร่วมกันทุกมื้อ อย่างน้อยวันละ 2 มื้อ (เช้า และเย็น) อย่างน้อยสัปดาห์ละ 2-4 วัน เพราะจะทำให้มีการพูดคุยร่วมกันมากขึ้น และสามารถถามถึงทุกข์-สุข ซึ่งทำให้ทราบถึงปัญหาต่างๆ ของแต่ละคนได้ เพื่อหาทางป้องกันปัญหาต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยครอบครัวควรเอาใจใส่ให้มากกว่านี้ ให้คำแนะนำที่ดี ให้เวลากับลูก จัดหากิจกรรมทำในยามว่าง ดูแลเด็กไม่ให้เล่นเกมสบ่อยเกินไป ชี้แจงข้อดีข้อเสียเกี่ยวกับการเล่นเกมส การมีบทลงโทษตามสมควร และการแนะนำให้เด็กเล่นเกมสที่มีประโยชน์ หรือการเรียนพิเศษ เป็นต้น

มิติด้านโรงเรียน ควรมีการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน และการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ชีวิต และการอยู่ร่วมกันอย่างมีวัฒนธรรม การมุ่งเน้นการสอนเรื่องหลักของคุณธรรม และจริยธรรม เพื่อปลูกฝังจิตสำนึก พร้อมทั้งการประชมปฏิบัติกร่วมกับ

ผู้ปกครอง วัด (พระ) และหน่วยงาน เพื่อติดตามความก้าวหน้า ในพัฒนาการของเด็กและเยาวชนเด็ก พร้อมทั้งหาแนวทางการป้องกัน และการสร้างเสริมกิจกรรม เช่น การจัดค่ายเด็กและเยาวชน สัมพันธ์ เพื่อให้เด็กและเยาวชน เกิดความรัก สามัคคี และมีน้ำใจ เป็นต้น การหากิจกรรมที่มีประโยชน์ทำ โดยครูเอาใจใส่เด็ก เฝ้าระวัง การให้เด็กเล่นกีฬาอย่างถูกวิธี การนำเกมส์ที่มีประโยชน์ มาให้เด็กและเยาวชนเล่น มีข้อบังคับในการเล่นเกมส์ ครูต้องมีการสั่งการบ้านให้เด็กและเยาวชนทำ ส่งเสริมให้เด็กอ่านหนังสือเรียน จัดการเรียนรู้ให้สนุก สร้างจิตสำนึก ไม่ละเลยเวลาเรียน

มิติด้านสังคม

1. การบังคับใช้ด้านกฎหมาย ผู้ประกอบการร้านเกมส์ ควรมีใบอนุญาต และมีมาตรการควบคุมด้านกฎหมายและบทลงโทษอย่างเคร่งครัด โดยการประสานความร่วมมือไปยังผู้ประกอบการพร้อมกับการตรวจตราเด็กและเยาวชน กำหนดระยะเวลาในการเล่น และจำกัดอายุ เจ้าของร้านควรมีการดูแลลูกค้า และควรมีเกมส์ที่มีประโยชน์ เพื่อสร้างทักษะ และการฝึกสมาธิการใช้สมองในกระบวนการคิดเชิงสร้างสรรค์ต่อเกมส์นั้นๆ

2. ผู้ประกอบการสถานบันเทิง ควรมีการควบคุมและใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด และหน่วยงานควรออกตรวจตราแหล่ง และสถานบันเทิงที่มีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และการค้าประเวณี พร้อมทั้งใบขออนุญาตประกอบการตามทะเบียนการค้า และการลงโทษทางกฎหมายอย่างเคร่งครัด

3. มิติการสื่อสาร และสื่อสาธารณะ ควรมีสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ การจัดนิทรรศการ และสื่อตลาดนัดความรู้ สื่อครอบครัวสัมพันธ์ และชุมชน เพื่อเป็นการขยายผล ขยายฐานคิด และการนำสู่การปฏิบัติ

4. มิติการเชื่อมประสานหน่วยงาน ภาคี และเชิงนโยบาย เพื่อการพัฒนาเชิงบูรณาการทั้งงานประเด็นและพื้นที่ ในการแก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคม ไม่ว่าจะเป็นนโยบายด้านเศรษฐกิจ เพื่อเสริมหนุนกระบวนการประกอบสัมมาชีพ ให้ตรงกับความต้องการของชุมชน เพื่อการแก้ปัญหาความยากจน การแก้ปัญหายาเสพติด การแก้ปัญหาอาชญากรรม และอื่นๆ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

แนวคิดการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มุ่งเน้นให้ผู้คนได้ตระหนักรู้ การปรับเจตคติ และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ทำให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกระบวนการคิด การตั้งคำถาม การวางแผน ทบทวน ติดตาม และประเมินผลการดำเนินการ เพื่อปรับทิศทาง และแนวทางการดำเนินการให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยผ่านกระบวนการเชิงลึกสู่การทำแผนงานวิจัย โดยผ่านการปฏิบัติการจริงอย่างมีส่วนร่วม เพื่อแก้ปัญหาของตนเอง เป็นกระบวนการทำงานอย่างเป็นเหตุเป็นผล โดยใช้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของ"คน" และ "ชุมชน" ให้สามารถสร้างกลไกในการแก้ปัญหของชุมชน ทั้งในปัจจุบันและพร้อมรับมือปัญหาที่เกิดขึ้นในอนาคต สามารถรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของชุมชนได้และชี้นำการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม โดยมีแนวคิดและแนวทางการพัฒนา

1. สนับสนุน และเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ ผ่านการปฏิบัติจริง ให้ชุมชนและองค์กรภาคี ประสานความร่วมมือในกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมเป็นการบูรณาการทั้งเชิงพื้นที่ และงานประเด็น และการใช้องค์ความรู้ และกรณีศึกษา (รูปธรรมที่ก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการแก้ปัญหาได้จริง) โดยการพัฒนาเชิงกลยุทธ์ และประสานเชื่อมโยงกับท้องถิ่น และหน่วยงาน สถานบันการศึกษา นักวิชาการ บวร เป็นการสร้างความสัมพันธ์การทำงานร่วมกันให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2. การเสริมหนุนกระบวนการพัฒนาให้เกิดความเข้าใจตรงกัน โดยมีการฝึกอบรม สัมมนาเชิงปฏิบัติการในรูปแบบต่างๆ การพัฒนาศักยภาพแกนนำให้เป็นวิทยากร เพื่อการสื่อสารสองทาง และเป็นนักวิจัยท้องถิ่น และบุคคลต้นแบบ พื้นที่รูปธรรม ด้วยการให้ความรู้ ความเข้าใจ และทบทวน ติดตาม ตลอดจนการประเมินผลเพื่อการพัฒนา และปรับปรุงแนวทางให้เกิดเป็นวาระหรือยุทธศาสตร์ในทุกระดับ ตั้งแต่ท้องถิ่น จังหวัด และระดับภาค นำสู่การผลักดันเชิงนโยบายในระดับชาติ

3. การสื่อสารสาธารณะ เพื่อสร้างกระแสตื่นรู้ และเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ เป็นพลังร่วมในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้เชิงประจักษ์ และนำสู่การขยายผล

4. การใช้รูปแบบของสื่อต่างๆ เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง และเคลื่อนไหวตลอดเวลา ในการตอกย้ำกระบวนการคิด และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เช่น การณรงค์ แผ่นพับ ป้ายไว้นิล บิลบอร์ด จดหมายข่าว ละครเร่ สื่อวิทยุชุมชน และสื่อกระแสหลัก โทรทัศน์ และการทำเว็บไซต์ (website) ฯลฯ เป็นต้น

5. การสร้างงานวิจัยเชิงลึก เพื่อนำข้อมูลที่ได้ขึ้นมาวิเคราะห์ และหาแนวทางการพัฒนาให้สอดคล้อง โดยการผสานกับทุนเดิมทางสังคม

- สำรวจข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่และจำแนก สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่
- ประสานความร่วมมือทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กร ประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และพลังประชาชน เพื่อเสริมสร้าง ความรู้ความเข้าใจ และสร้างกลไกการดำเนินงานให้เข้มแข็ง

6. การรณรงค์สร้างจิตสำนึกและความตระหนักในกรณีมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดระเบียบสังคมแบบบูรณาการการมีส่วนร่วม

7. ประสานงาน สนับสนุน ติดตามประเมินผล อย่างต่อเนื่อง เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

โครงการวิจัยกระบวนการพัฒนาเด็กและเยาวชนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง ยุกระดับความสัมพันธ์ภายในครอบครัว และชุมชน จังหวัดนครปฐม เป็นการศึกษาสภาพปัญหาและรวบรวมข้อมูล และแวดล้อมต่างๆ ตลอดจนความต้องการของเด็กและเยาวชน เพื่อการสร้างเสริมยกระดับความสัมพันธ์ของครอบครัว และชุมชน จังหวัดนครปฐม และการสร้างความสัมพันธ์การทำงานแบบมีส่วนร่วมกับภาคีหน่วยงาน องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน เพื่อนำเสนอให้มองเห็นภาพรวมและความเชื่อมต่อของปัจจัยต่างๆ ทั้งในเรื่องของความจำเป็น การวางแผนงานกับเคลื่อน และเชิงนโยบาย ที่ปรากฏอยู่ในรูปแบบต่างๆ สภาพการดำเนินงานที่เกิดขึ้นของหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะชี้ให้เห็นถึงความพยายามที่จะน่านโยบายสู่การปฏิบัติ แต่พบว่าปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคทำให้มีการพัฒนาในเรื่องนี้เป็นไปอย่างล่าช้า รวมถึงได้สรุปสภาพการดำเนินงานการจัดการศึกษา ตลอดจนแนวคิด และทิศทางจังหวัดก้าวต่อไปในอนาคต ทำให้ได้ข้อสรุปและนำไปประกอบการจัดทำยุทธศาสตร์ การพัฒนาเด็กและเยาวชน ที่หน่วยงานต่างๆจะต้อง ร่วมมือกันดำเนินการในเรื่องนี้อย่างจริงจังต่อไป